

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ

İDARE HUKUKU PRATİK ÇALIŞMA DERSİ

14.05.2025

İDARİ SÖZLEŞMENİN UYGULANMASI

(SÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİ, FİYAT FARKI, MÜCBİR SEBEP)

A. OLAY

Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü, Z Bölgesindeki tarımsal sulama projesi kapsamında yer alan "K Barajı İnşaatı Yapım İş'i"ni 4734 sayılı Kanuna göre ihale etmiş ve ihaleyi kazanan M İnşaat A.Ş. ile 1 Ocak 2023 tarihinde 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu (KİSK) hükümlerine tabi, anahtar teslimi götürü bedel üzerinden bir sözleşme imzalamıştır. Sözleşmede işin süresi 36 ay olarak belirlenmiş ve fiyat farkı verilmeyeceğine dair bir hüküm bulunmamakla birlikte, genel olarak ilgili mevzuat hükümlerine atıf yapılmıştır.

Sözleşmenin uygulanması sırasında aşağıdaki gelişmeler yaşanmıştır:

1. Proje Değişikliği: Baraj inşaatının temel kazıları sırasında, zemin etütlerinde öngörülemeyen ve barajın güvenliğini tehlikeye atacak nitelikte farklı jeolojik yapılarla karşılaşmıştır. DSİ, bu durum üzerine projede değişikliğe giderek ek enjeksiyon ve destekleme çalışmaları yapılmasını zorunlu görmüştür. Bu ek işlerin maliyeti, ilk sözleşme bedelinin %15'ine tekabül etmektedir. DSİ, KİSK Madde 24 (34) uyarınca bu iş artışını M İnşaat A.Ş.'ye yaptırmak istemektedir. M İnşaat A.Ş. ise iş artış oranının yüksek olduğunu ve mevcut ekipmanıyla bu işi yapmasının zor olduğunu belirtmektedir.

2. Fiyat Artışları: 2023 yılının ikinci yarısından itibaren, sözleşme imzalandıktan sonra ortaya çıkan ve öngörülemeyen küresel ekonomik gelişmeler nedeniyle demir ve çimento fiyatlarında %150'yi aşan oranlarda fahiş artışlar yaşanmıştır. M İnşaat A.Ş., bu durumun sözleşmenin mali dengesini temelden sarstığını, işe devam etmesinin aşırı derecede güçleştiğini belirterek, KİSK Madde 8 ve ilgili Fiyat Farkı Kararnamesi kapsamında ek fiyat farkı ödenmesini veya 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Madde 138 uyarınca sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını talep etmiştir. DSİ, sözleşmede fiyat farkı öngörülmediğini ve KİSK sözleşmelerine BK hükümlerinin doğrudan uygulanamayacağını belirterek talebi reddetmiştir. Bu noktada, 4735 sayılı Kanun kapsamındaki sözleşmelerin hukuki niteliği (idari sözleşme mi, özel hukuk sözleşmesi mi?) ve buna bağlı olarak öngörülemezlik (imprevizyon) teorisinin veya aşırı ifa güçlüğü hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı tartışması gündeme gelmektedir.

3. Mücbir Sebep İddiası: 2024 yılı ilkbaharında bölgede yaşanan ve son 50 yılın en şiddetlisi olarak kayıtlara geçen sel felaketi nedeniyle şantiye alanı sular altında kalmış ve inşaat faaliyetleri 2 ay süreyle tamamen durmuştur. M İnşaat A.Ş., bu durumun KİSK Madde 10 kapsamında mücbir sebep teşkil ettiğini ileri sürerek 2 aylık süre uzatımı talebinde bulunmuştur. DSİ ise, selin öngörülebilir bir risk olduğunu, yüklenicinin gerekli önlemleri alması gerektiğini belirterek mücbir sebep iddiasını ve süre uzatımı talebini kabul etmemiştir.

B. İLGİLİ MEVZUAT:

- 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu (KİSK): Madde 4 (İlkeler, Tarafların Eşitliği), Madde 7 (Sözleşmede Bulunması Zorunlu Hususlar), Madde 8 (Fiyat Farkı), Madde 10 (Mücbir Sebepler), Madde 15 (Sözleşmede Değişiklik Yapılması), Madde 24 (İş Artışı/Eksilişi).
- Fiyat Farkına İlişkin Esaslar (İlgili Cumhurbaşkanı Kararı).
- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (BK): Madde 138 (Aşırı İfa Güçlüğü).
- Anayasa: Madde 35 (Mülkiyet Hakkı), Madde 48 (Sözleşme Özgürlüğü).
- İdare Hukuku Doktrini ve İçtihatları: İdari sözleşmelerin tek taraflı değiştirilmesi, öngörülemezlik teorisi (imprevizyon), 4735 sayılı Kanun sözleşmelerinin hukuki niteliği tartışması.

C. SORULAR:

1. DSİ'nin karşılaşılan jeolojik zorluklar nedeniyle talep ettiği %15'lik iş artışı, KİSK Madde 24 hükümleri çerçevesinde hukuka uygun mudur? İş artışının "öngörülemeyen durumlar" nedeniyle "zorunlu" olması ve "sözleşmeye esas proje içinde kalması" şartları somut olayda gerçekleşmiş midir? İdare, bu orandaki bir iş artışını yükleniciye yaptırmaya zorlayabilir mi?
2. M İnşaat A.Ş.'nin demir ve çimento fiyatlarındaki fahiş artışlar nedeniyle ek fiyat farkı veya sözleşmenin uyarlanması talebi hukuken nasıl değerlendirilmelidir? Sözleşmede fiyat farkı kararnamesine genel bir atıf yapılması yeterli midir? KİSK Madde 8 ve Fiyat Farkı Kararnamesi bu durumu kapsıyor mu? BK Madde 138'in KİSK sözleşmelerine uygulanabilirliği konusundaki hukuki tartışmaları ve yargı kararlarını açıklayınız.
3. Bölgede yaşanan sel felaketinin KİSK Madde 10 kapsamında "doğal afet" olarak mücbir sebep sayılıp sayılmayacağını tartışınız. Mücbir sebebin varlığının kabulü için hangi şartlar aranır (öngörülemezlik, önlenemezlik, dışsallık)? Mücbir sebep iddiasının kabulü halinde M İnşaat A.Ş.'nin süre uzatımı hakkı nasıl belirlenir?
4. 4735 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki "tarafların eşitliği" ilkesi, DSİ'nin iş artışı talebi ve fiyat farkı/uyarlama talebini reddetmesi karşısında nasıl yorumlanmalıdır? Bu ilke, idarenin geleneksel idari sözleşmelerdeki tek taraflı üstün yetkilerini (örn: tek taraflı değişiklik) KİSK sözleşmeleri açısından sınırlandırmakta mıdır? Bu sözleşmelerin hukuki niteliği (idari/özel) bu bağlamda neden önemlidir?
5. M İnşaat A.Ş., DSİ'nin iş artışı talebine, fiyat farkı/uyarlama talebinin reddine ve süre uzatımı talebinin reddine karşı hangi hukuki yollara başvurabilir? Bu uyuşmazlıkların çözümünde görevli ve yetkili mahkeme neresidir? (KİSK Md. 4, İYUK, HMK)